

Kretsloppsplan

*En plan för hållbar avfallshantering och resursanvändning
Planperiod 2021 – 2025*

KRETSLOPPSPLAN

Dokumenttyp Plan	Diarienummer 2019-00193
Beslutad av Kommunfullmäktige	Datum 2021-02-21 §5
Dokumentet gäller för Samtliga nämnder och bolag	Reviderat "[Skriv text här]"
För revidering ansvarar Kommunstyrelsen	Dokumentet gäller till 2025-02-21
För uppföljning ansvarar Kommunstyrelsen	Dokumentansvarig Kommunstyrelseförvaltningen
Dokumentet ersätter "[Skriv text här]"	Delgiven i fullmäktige 2021-02-21

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Inledning och bakgrund	3
Ramverk och överväganden.....	3
Koppling till andra styrdokument	3
Inledning	4
Kretsloppsplanens utgångspunkter	5
Agenda 2030	5
Sveriges miljömål	6
Regionala strategidokument.....	8
Gävleborgs miljömålsprocess	8
Regional utvecklingsstrategi (RUS).....	9
Energi- och klimatstrategi för Gävleborgs län 2020 - 2030.....	9
Gävleborgs handlingsplan för Sveriges livsmedelsstrategi år 2018 - 2030	10
Gävleborgs strategi för hållbar plastanvändning	10
Kommunal översiktsplanering	11
Övriga kommunala styrdokument med koppling till avfall	11
Nationella och internationella regelverk	11
EU:s avfallsdirektiv.....	11
Förordning om fastighetsnära insamling.....	12
Planens syfte	13
Planens mål	13
Framgångsfaktorer för genomförande	14
Mål och åtgärder	15
Förebygga och återanvända i kommunens verksamheter	15
Matsvinn.....	15
Avfallsförebyggande arbete (upphandling, möbler, IT)	16
Hållbar plastanvändning och event	18
Strategiskt arbete, gemensamma resurser	19
Källsortering och materialåtervinning i kommunens verksamheter	21
Förebygga och återanvända hos hushåll	22
Källsortering hushållsavfall	23
Grovavfall från hushåll	24
Farligt avfall.....	26
Omhändertagande Matavfall.....	27
Slam, fett och latrin.....	28
Nedskräpning	30
Nedlagda deponier	32
Näringsliv och samhälle.....	33
Kommunikation och teman	34
Uppföljning och revidering	35
Uppföljning och ansvar.....	35
Revidering.....	35

Inledning och bakgrund

Alla kommuner i Sverige ska enligt 15 kap Miljöbalken ta fram plan för avfallsförebyggande och hållbar avfallshantering. Planen utgör tillsammans med kommunens lokala föreskrifter om avfallshantering kommunens renhållningsordning. Plan och föreskrifter ska fastställas av kommunfullmäktige.

Då avsikten är att skapa mer cirkulärt tänkande där avfall ej uppstår och resurser tillvaratas så kallas planen ”kretsloppsplan”.

Planens målgrupper samt dess ansvar beskrivs i *Bilaga 5: Målgrupper och ansvar*
Ordlista över begrepp som används ligger under *Bilaga 6: Ordlista*

Ramverk och överväganden

Alla kommuner i Sverige ska enligt 15 kap Miljöbalken ta fram plan för avfallsförebyggande och hållbar avfallshantering.

Sveriges miljömål är centrala för att visa vägen mot en hållbar utveckling och Agenda 2030.

Koppling till andra styrdokument

"[Skriv text här]"

Inledning

Alla kommuner i Sverige ska enligt 15 kap Miljöbalken ta fram plan för avfallsförebyggande och hållbar avfallshantering. Planen utgör tillsammans med kommunens lokala föreskrifter om avfallshantering kommunens renhållningsordning. Plan och föreskrifter ska fastställas av kommunfullmäktige.

Då avsikten är att skapa mer cirkulärt tänkande där avfall ej uppstår och resurser tillvaratas så kallas planen "kretsloppsplan".

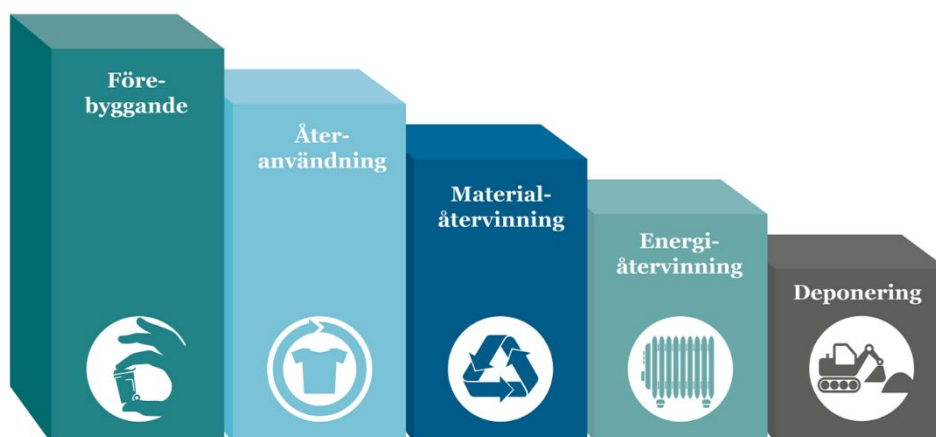
Kretsloppsplanen vänder sig främst till kommuner och dess verksamheter samt hushåll, men även andra aktörer där kommunen har någon form av rådighet att verka i detta sammanhang. I kommunen berörs samtliga verksamheter då avfall uppstår i alla verksamheter.

Planen innehåller de delar som Naturvårdsverkets vägledning anger att en plan ska innehålla. I planens syfte framgår prioriteringar och vad planen avses uppnå.

Fysisk planering är av stor vikt i avfallsplaneringen. En ny förordning om fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial kommer att kräva god planering i offentliga miljöer och i bostadsområden för både villor, flerbostadshus och fritidshus. Nedskräpning påverkar också den fysiska planeringen på flera sätt.

Rubrikindelningen är utförd i syfte att tydliggöra EU:s avfallshierarki, den så kallade avfallstrappan. Olika målgrupper ska enkelt kunna hitta sin koppling till planen. I bilaga 1-3 sammanställs alla mål och åtgärder i planen detaljerat. I bilaga 4 kan man se var olika målgrupper och aktörer hittar sina beröringspunkter.

Planen sätter en miniminivå där många fler insatser kan ske under planperioden. Åtgärderna kan komma att justeras och kompletteras under planperioden i syfte att bättre kunna uppnå målen.

Källa: Avfall Sverige

Kretsloppsplanens utgångspunkter

Agenda 2030

De globala utmaningarna blir alltmer påträngande speciellt gällande klimatfrågan. Agenda 2030 och EU höjer ambitionstakten i omställningen till en cirkulär ekonomi där vi behöver tillvarata gemensamma resurser på ett nytt sätt.

Källa: Regeringskansliet

För kretsloppsplanen är främst målområde 3, 6, 7 samt 11-14 aktuella.

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål är centrala för att visa vägen mot en hållbar utveckling och Agenda 2030. Sedan de beslutades av riksdagen 1999, har de nationella miljömålen definierat vilken miljö den svenska politiken ska styra mot. Miljömålen med sina preciseringar beskriver vad som är en god miljö i Sverige. De är utgångspunkten för val av styrmedel och för hela samhällets arbete med miljöfrågor.

Sveriges miljömål och de globala hållbarhetsmålen styr i samma riktning. Hållbarhet har tre dimensioner; den ekonomiska, den sociala och den ekologiska. För en hållbar samhällsomställning tas hänsyn till alla dimensionerna samtidigt. När det gäller miljön handlar miljömålen och de globala målen i Agenda 2030 om samma utmaningar. Att uppnå miljömålen innebär att vi uppnår den ekologiska dimensionen av Agenda 2030 i Sverige.

Regeringen har beslutat om flera etappmål inom miljömålssystemet som styr mot både miljömålen och de globala hållbarhetsmålen.

Arbetet med Sveriges nationella miljömål samordnas på regional nivå av länsstyrelserna. Som en del av miljömålsamordningen utvecklar länsstyrelserna åtgärdsprogram som ska riktas mot miljömålen. Under 2020 påbörjar Länsstyrelsen i Gävleborg arbetet med att revidera och ta fram ett nytt åtgärdsprogram.

För kretsloppsplanen bedöms följande miljö kvalitetsmål vara mest relevanta;

1. Begränsad klimatpåverkan

Kommunerna har genom sin omfattande verksamhet en nyckelroll i klimatarbetet, inte minst genom sitt ansvar för fysisk planering, avfallshantering, samt gator och trafik. Översiktsplan och detaljplaner är exempel på viktiga instrument. För kommunerna är det av central betydelse att klimataspekterna integreras i alla politikområden och att klimatkonsekvenserna beaktas i hela den politiska beredningsprocessen. Områden som är särskilt viktiga för kretsloppsplanen är;

- Möjligheten att använda miljökrav vid offentlig upphandling, inte minst avfallsförebyggande
- Hållbart byggande, exempelvis i syfte att minska avfallsmängder och öka återvinning
- Större andel klimatvänlig mat och minskat matsvinn inom kommunala verksamheter
- Nyttjande av klimatbidrag

4. Giftfri miljö.

För kretsloppsplanen är följande preciseringar viktiga;

- Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört
- Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön

Kommunala områden som är särskilt viktiga för kretsloppsplanen är;

- Ställ krav på kommunens leverantörer vid inköp och upphandling av varor och tjänster. Fråga vilka kemikalier som ingår i material och varor. Välj produkter som innehåller mindre farliga ämnen.
- Undvik att bygga in farliga kemikalier i bostäder och andra byggnader och anläggningar. På detta sätt underlättas hantering av byggavfall.

Kemikalieinspektionen har under 2020 på uppdrag av regeringen lämnat förslag till nya etappmål. Senast 2030 ska varor designas för giftfria och resurseffektiva kretslopp. De nya etappmål som Kemikalieinspektionen föreslår är:

- Fasa ut särskilt farliga ämnen. Användningen av särskilt farliga ämnen har upphört så långt som möjligt, genom att beslut om utfasning av ämnena finns för alla användningsområden, senast 2030.
- Giftfri cirkulär ekonomi. Varor är designade för giftfria och resurseffektiva kretslopp senast 2030. Kraven är höga och likvärdiga för nyproducerade och återvunna material. Kunskap och information om ingående ämnens egenskaper är tillgänglig oavsett i vilket land tillverkningen sker.
- Minska den samlade exponeringen. Barns utveckling och den biologiska mångfalden skyddas genom att den samlade exponeringen för farliga ämnen har minskat väsentligt, senast 2030.

15. God bebyggd miljö

För kretsloppsplanen viktiga preciseringar är;

- Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.
- Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.
- Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Sverige har även **etappmål** kopplade till miljömålen och för kretsloppsplanen är följande etappmål relevanta;

- Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.

Naturvårdsverket har under 2020 på uppdrag av regeringen lämnat förslag till nya etappmål, dels för minskat matsvinn och dels för återanvändning av förpackningar.

För minskat matsvinn föreslås följande etappmål:

- Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från år 2020 till år 2025 samtidigt som en ökad andel av den svenska livsmedelsproduktionen når butik och konsument till år 2025.

För återanvändning av förpackningar föreslås följande etappmål:

- Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången, ska andelen som är återanvändbara öka med minst 25 procent från år 2022 till år 2030 samtidigt som rotationen av förpackningar i system för återanvändning ökar.

Dagens etappmål för utsortering och biologisk återvinning av matavfall kommer sannolikt inte att uppdateras. Det ersätts av kravet på att alla kommuner senast 2023-12-31 ska erbjuda separat insamling av matavfall från hushåll. Det reviderade avfallsdirektivet kräver vidare att medlemsstaterna från och med 31 december 2023 ska säkerställa att biologiskt avfall antingen separeras och materialåtervinns vid källan eller samlas in separat och inte blandas med andra typer av avfall.

Regionala strategidokument

Gävleborgs miljömålsprocess

Länsstyrelsen Gävleborgs miljömålsprocess består av framtagande och genomförande av Åtgärdsprogram för miljömål, energi och klimatanpassning, ett program som tas fram i en

läns gemensam process, där kommuner, region, näringsliv och civilsamhälle deltar. För att främja genomförandet av åtgärdsprogrammet tecknar länsstyrelsen överenskommelser, där aktörer åtar sig att genomföra åtgärder med koppling till programmet. Alla kommuner, liksom Gästrik Återvinnare och Gästrik Vatten, har tecknat överenskommelser för åtgärdsarbete kring miljömål och klimatanpassning. Senast beslutade program och överenskommelser löper ut under 2020. Nytt åtgärdsprogram väntas beslutas hösten 2021, och därefter väntas nya överenskommelser tecknas. Utöver arbetet med åtgärdsprogram samverkar länsstyrelsen med region, högskola och kommuner i det lokala och regionala miljöstrategiska arbetet. Länsstyrelsen arrangerar också regionala kunskapshöjande insatser i syfte att stötta länets aktörer i miljömålsarbetet.

Flera målområden och åtgärder i kretsloppsplanen har direkt bäring på miljömålen, och den regionala miljömålsprocessen kan vara ett verktyg för att lyfta frågor av regional karaktär, med ett tydligt behov av samverkan. Åtgärder av vikt för att genomföra kretsloppsplanen som är av regional karaktär kan lyftas in i Åtgärdsprogram för miljömål.

Genomförandet av åtgärder i kretsloppsplanen är också av intresse för den årliga uppföljningen av miljömålen.

Regional utvecklingsstrategi (RUS)

I Gävleborg har Region Gävleborg tagit fram förslag på Regional Utvecklings Strategi (RUS) som avses gälla 2020 – 2030. Den Regionala utvecklingsstrategin visar förslag på hur Gävleborg ska utvecklas framåt. Grunden är Agenda 2030. Den bryts ned på lokal nivå, exempelvis i kommunala översiktsplaner och näringslivsprogram.

Visionen

”Tillsammans för framtidens Gävleborg” – öppet, nytänkande, hållbart”

Visionen utvecklas i formuleringarna ”Vi bidrar till ett öppet och inkluderande samhälle, där alla människors engagemang och potential tas tillvara. Vi formar tillsammans vår egen och platsens framtid.

Vi tänker nya tankar, inspireras av omvärlden och skapar innovativa lösningar, för att möta

globala utmaningar utifrån lokala förutsättningar. Vi bejakar kreativitet och lärande i ett möjliggörande klimat.

Vi skapar attraktiva livsmiljöer och en hållbar framtid, präglade av delaktighet, jämställdhet, jämlikhet och mångfald. Vi utvecklar tillgängliga landsbygder, samhällen och städer som tryggar kommande generationers behov. ”

Med utgångspunkt från RUS är främst följande prioriterat för kretsloppsplanen;

- Insatser för ökad innovation inom smarta och hållbara städer och samhällen
- Insatser där offentlig sektor verkar som en drivkraft och hävstång för omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi

Energi- och klimatstrategi för Gävleborgs län 2020 - 2030

Länsstyrelsen Gävleborg beslutade under 2019 om en energi- och klimatstrategi för år 2020 – 2030. Den tar avstamp från Parisavtalet med ett övergripande mål om att Gävleborg inte

överskrider den koldioxidbudget som krävs för att nå Parisavtalet och att länet är klimatneutralt till 2035. Dessutom ska energianvändningen i länet vara 50 procent effektivare jämfört med 2005.

Kretsloppsplanen bör med utgångspunkt från strategin främst beakta följande;

- Länsstyrelsen och Region Gävleborg driver samverkansplattformen ”Miljöforum Gävleborg” där kommunernas miljösamordnare och högskolan Gävle ingår. Detta forum är en bra utgångspunkt för att hantera regionala utvecklingsfrågor med inriktning mot klimat och miljö.
- Kommunernas samhällsplanering betyder mycket för att skapa transport -och resurseffektiva samhällen exempelvis avseende fossilfria drivmedel. Biogas baserat på matavfall pekas ut som viktigt liksom en transporteffektiv avfallshantering (exempelvis insamling och fjärrtransport av mat- och restavfall, grovavfall, förpackningar och slam). Mål anges att offentliga organisationer är fossilfria år 2025 och att lokal produktion av förnybara drivmedel ska öka.
- Offentlig upphandling har stora möjligheter att driva på utvecklingen av klimatsmarta tjänster och varor, exempelvis kopplat till avfallsförebyggande och ökad återanvändning.
- Konsumtionsbaserad klimatpåverkan ska fram till 2030 halveras jämfört med 2016 (10,1 ton koldioxid per person och år). Kretsloppsplanens roll kan vara stimulans- och initiativkopplad till cirkulär ekonomi samt förebyggande, återanvändning eller återvinning av förpackningar, returpapper, textilier och byggavfall.
- I strategin anges att år 2030 ska 75 procent av matavfallet i länet samlas in och att det nationella etappmålet att uppnå 50 procent av matavfallet till växtnäring och energi ska uppnås 2025.¹
- Inbindning av kol i jord- och skogsbruk ska öka fram till 2030, vilket kan ge incitament för ökad återföring av biogödsel från biogasanläggningar samt slamåterföring till jord- och skogsmark.

Gävleborgs handlingsplan för Sveriges livsmedelsstrategi år 2018 - 2030

Region Gävleborg, Länsstyrelsen och LRF har utifrån den nationella livsmedelsstrategin tagit fram en plan för Gävleborg 2018 – 2030. Handlingsplanen sträcker sig över hela livsmedelskedjan och kretsloppsplanens koppling är främst att minska matsvinnet i kommunernas kostverksamhet samt vid måltider i skola och äldreomsorg.

Gävleborgs strategi för hållbar plastanvändning

I början av 2020 tog Länsstyrelsen fram en strategi för Gävleborgs plastanvändning med särskild inriktning mot kommunala verksamheter. Strategin syftar till en hållbar plastanvändning, arbete för en minskad och smartare plastanvändning, ökad återanvändning, effektivare återvinning samt att minska nedskräpningen.

Strategin redogör för fem målområden med olika inriktningsmål som direkt kan omsättas i kretsloppsplanen;

1. Förebygga plastavfall
2. Öka materialåtervinningen
3. Minska nedskräpningen

---

¹ Etappmålet avser 50 procent växtnäring och 40 procent växtnäring och energi.

4. Höja kunskapen och öka lärandet
5. Säkra genomförande och uppföljning

Kommunal översiktsplanering

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanering har en central roll i arbetet för ett mer hållbart samhälle. I avvägningen mellan olika allmänna intressen bör den mest miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen vara styrande. Översiktsplanen för Bollnäs kommun (antagen 2015) är en vision av hur kommunen ska utvecklas på lång sikt. Den är det planeringsinstrument som kommunen använder vid beslut om hur mark- och vattenområden ska användas. Planen ligger till grund för utveckling och bevarande av den byggda miljön.

Övriga kommunala styrdokument med koppling till avfall

Bollnäs kommun har lokala miljömål som gäller fram till 2020. Målen är uppdelade i övergripande mål för kommunens geografiska område, det vill säga att alla som bor eller verkar i kommunen kan bidra till att uppnå dessa mål. Det finns också miljömål för kommunens förvaltningar och bolag som visar vad Bollnäs kommun kommer att arbeta med för att bidra till att uppnå de lokala miljömålen. Kretsloppsplanen bidrar till att de lokala miljömålen kan nås. Det finns flera kommunövergripande styrdokument som har koppling till kretsloppsplanen, däribland den nyligen antagna VA-planen (vatten- och avloppsplanen) från 2018. Syftet med VA-planen är att Bollnäs kommun ska uppnå en långsiktig hållbar VA-försörjning utifrån sina lokala förutsättningar med beaktande av miljö, hälsa och ekonomi. Samtliga styrdokument ska beaktas i arbetet med hållbarhetsstrategin.

Nationella och internationella regelverk

EU:s avfallsdirektiv

Sverige ska fram till år 2025 anpassa svensk rätt till nya regler i ett EU-lagstiftningspaket om avfall. Avfallspaketet medför ändringar i svensk lag. Här följer några av de viktigaste förslagen. I miljöbalken görs följande ändringar med särskild koppling till kretsloppsplanen:

- Uttrycket kommunalt avfall ersätter termen hushållsavfall och det anges vad som avses med avfallsproducent. Gäller från 2020-08-01.
- Bestämmelserna om kontrollplaner i plan- och bygglagen kompletteras så att en kontrollplan ska omfatta uppgifter om allt bygg- och rivningsavfall och även byggprodukter som kan återanvändas. Gäller från 2023-01-01.

Från 1 januari 2021 gäller följande;

Flera återvinningsmål höjs

Målen för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall höjs stegvis fram till år 2035. Målen för materialåtervinning av förpackningsavfall liksom de olika materialspecifika återvinningsmålen höjs gradvis fram till år 2030.

Förbud mot att förbränna separat insamlat avfall

Medlemsländerna ska säkerställa att avfall som samlats in separat för att förberedas för återanvändning och materialåtervinning inte direkt går till förbränning eller deponeras.

Separat insamling av farligt avfall, textil och biologiskt avfall

Från januari 2025 ska hushåll samla in farligt avfall och textilavfall separat.

Medlemsstaterna ska också, senast till december 2023, säkerställa att biologiskt avfall antingen separeras och materialåtervinns vid källan eller samlas in separat.

Åtgärder för att minska uppkomsten av avfall

Högre krav ställs på att medlemsstaterna ska förebygga avfall, genom att bland annat främja användningen av återanvändbara förpackningar, minska matsvinnet och främja giftfria kretslopp. Den som driver ett insamlingssystem ska informera om fördelarna med återanvändning av förpackningar. Det föreslås också att kommunerna ska kunna använda renhållningsavgiften för att finansiera avfallsförebyggande åtgärder.

Förordning om fastighetsnära insamling

År 2023 ska bostadsfastigheter erbjudas en insamlingsplats avseende förpackningar och returpapper nära huset eller i kvarteret.

Systemet är tänkt att samordnas med kommunens system för insamling av mat- och restavfall.

Kommunen kan välja att bli uppdragstagare vilket innebär att de mot full ersättning sköter insamlingen av förpackningar och returpapper samordnat med kommunens eget system för mat- och restavfall.

Det är ännu oklart med förutsättningar för omställningen, ex gällande systemval och lokal anpassning.

Planens syfte

Planen ska 2021 – 2025 medvetandegöra och engagera aktörer att bidra till att Bollnäs kommun utvecklas enligt avfallstrappan. Att gå från ett linjärt arbetssätt till ett cirkulärt.

Planens syfte är att skapa största möjliga nytta för miljö, klimat och Bollnäs utveckling inom cirkulär resurshantering/ekonomi. Särskilt fokus läggs på inköp och upphandling, undvika engångsprodukter, återbruka möbler, hållbara evenemang, minska matsvinn, öka källsortering i kommunala verksamheter och öka materialåtervinning av grovavfall. Med övertygelsen att insatser som gynnar miljö främjar även ekonomin, både på kort och lång sikt.

Planens mål

- Allt fler invånare och verksamheter överväger och avstår från att köpa nytt. Överväga behov, att laga det man har, dela med andra och köpa begagnat. Särskilt fokus läggs på kommunikation för att stärka önskade beteenden eller ändra på beteende i planens riktning.
- Allt fler invånare och verksamheter förstår varför källsortering är viktigt och sorterar mer. Utifrån nya förordningar utvecklas användarvänliga system som bidrar till god källsortering vid bostäder.
- Allt fler invånare och verksamheter lämnar och köper begagnat. Det uppmuntras genom att samarbeta för att utveckla möjligheten till att lämna/sälja och köpa begagnat.
- Allt fler invånare och verksamheter vet vad farligt avfall är och hur det ska hanteras.
- Allt fler invånare och verksamheter förstår att mat är en resurs som ska tas tillvara på bästa sätt. Matavfall som ändå uppstår ska läggas i papperspåse för matavfall i en brun tunna. På så vis kan växtnäring och energi tillvaratas.
- Allt fler invånare och verksamheter arbetar för att minska nedskräpningen.
- Slam från enskilda avlopp hanteras så att lagar och krav uppnås med rimliga ekonomiska insatser. Strävan är att slammets näringsämnen återförs till kretsloppet, fettets energi tas tillvara och hantering av latrinkärl upphör.
- Kommunen initierar samarbete med näringslivet för affärsmöjligheter kring cirkulär ekonomi. Exempelvis att återbruka material som byggavfall och möbler.
- Planens genomförande ska beakta jämställdhet, barnkonventionen och funktionsnedsatta människors behov

Framgångsfaktorer för genomförande

- Säkerställ att det finns resurser som kan driva och utvärdera arbetet
- Höj kunskapsnivån exempelvis genom seminarier, kommunikation, sociala medier och utbildning
- Tillvarata goda exempel, nationellt, regionalt och lokalt
- Samarbete mellan olika aktörer och kommuner för att dela resurser och kompetens
- Tillvarata näringslivets drivkrafter för att skapa engagemang och affärsmodeller
- En väl förankrad genomförande- och kommunikationsplan

Mål och åtgärder

Förebygga och återanvända i kommunens verksamheter

Kommunen förstår att de och invånarna blir vinnare om de tar ansvar genom att besluta om nödvändiga insatser, efterfråga resultat och visa föredöme. Det gynnar Hälsinglands utveckling och ekonomi. Särskilt fokus ligger i planen på inköp och upphandling, engångsprodukter, möbler, evenemang, matsvinn och källsortering i kommunala verksamheter med mycket förpackningar och returpapper.

Matsvinn

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer	Åtgärder
 <p>12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.</p>	<p>Matsvinn</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mängden matsvinn i skolor, förskolor och äldreomsorg ska halveras till år 2030 jämfört med 2019, där 20 % minskning uppnåtts 2020 och 40 % uppnåtts 2021. Mäts i kökssvinn (g/tillagad portion), serveringssvinn (g/antal ätande), tallrikssvinn (g/antal ätande), mängd serverad mat (g/portion) och mängd uppäten mat (g/portion).	<p>Matsvinn</p> <ol style="list-style-type: none"> 20:1. Kostenheten inför dagliga rutiner senast år 2021 för mätning av kökssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn i förskola, skola och äldreomsorg, samt utvärdering för att minska matsvinnet, där 2019 är basår. 20:2. Åtgärder för att minska mängden matsvinn genomförs utifrån beslutad handlingsplan för minskat matsvinn i Bollnäs kommun. 20:3. Barn- och utbildningsförvaltningen följer senast år 2021 nationella riktlinjer för förskola och skola gällande måltider, med målsättningen att minska tallrikssvinnet. 20:4. Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar senast år 2021 särskilt med schemalagda måltider för att minska tallrikssvinnet. 20:5. Verksamheter inom äldreomsorg följer senast år 2021 nationella riktlinjer gällande måltider till äldre där bra

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer	Åtgärder
		förutsättningar skapas vid måltiden, för att därigenom minska tallrikssvinnet.

Avfallsförebyggande arbete (upphandling, möbler, IT)

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikator	Åtgärder
 <p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p> <p>12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.</p>	<p>Möbler, IT</p> <ol style="list-style-type: none"> Senast 2025 minska inköp av nya möbler med 20 % jämfört med 2021 (tkr) Senast 2025 ska inköp av skrivare ha minskat med 20 % jämfört med 2021 Senast 2025 ska andelen mobiltelefoner/komponenter som återbrukas öka med 90 % i jämförelse med 2020. 	<p>Avfallsförebyggande upphandling</p> <p>20:6. Senast år 2021 ta fram behovs- och utbildningsplan för upphandlare och inköpare avseende förebyggande upphandling och cirkulär ekonomi.</p> <p>20:7. Senast 2021 ta fram riktlinjer/policys/checklistor för upphandling av:</p> <ul style="list-style-type: none"> inköp av material med lång livslängd tjänster (ex lagning/repairation, utskrift som tjänst) funktion (leasing, öka andelen innovations- och funktionsupphandlingar, ex transport istället för fordon, fler ex inom IT, fastigheter, maskiner och redskap) begagnade produkter reservdelar återvunnet och återvinningsbart material
 <p>13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av</p>		

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikator	Åtgärder
klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.		<ul style="list-style-type: none"> • cirkulära affärsmodeller <p>20:8. Senast år 2022 ta fram rutiner för innovativ och avfallsförebyggande upphandling.</p> <p>20:9. I samverkan med Region Gävleborg förstärka kommun- kompetensen kring innovativ upphandling. Särskilda resurser läggs på att involvera leverantörer.</p> <p>20:10. 2023 har alla inköpare och beställare fått utbildning i att arbeta avfallsförebyggande vid upphandling och inköp.</p> <p>20:11. Senast 2025 implementera E-handelssystem för att kunna styra inköp samt uppföljningssystem för uppföljning.</p> <p>Möbler</p> <p>20:12. Senast år 2021 inrätta en återbrukshantering av möbler (möbelbank) inom kommunen.</p> <p>20:13. Senast år 2025 vidareutveckla möbelbanken under planperioden, utöka sortimentet till att gälla exempelvis byggmaterial och elektronik.</p> <p>IT</p>

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikator	Åtgärder
		<p>20:14. Senast år 2021 se över riktlinjer för byte av telefoner och IT-utrustning.</p> <p>20:15. Senast år 2023 utöka möjligheten att kunna återbruka och reparera IT-utrustning.</p> <p>20:16. Senast år 2022 utreda möjligheten att kunna leasa IT-utrustning alternativt leasa funktionen IT.</p>

Hållbar plastanvändning och event

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer	Åtgärder
 <p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p> <p>12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.</p>	<p>5. Senast 2025 ska krav ställas på återvunnen eller återvinningsbar plast i alla upphandlingar</p> <p>6. Efter 2025 köps ingen plast in som innehåller farliga ämnen</p> <p>7. Senast 2022 ska sopsäckar som används i kommunala verksamheter ej vara tillverkade av fossil plast</p> <p>8. Senast 2025 ska minst 50 % av alla plasthandskar vara ersatta av flergångsalternativ</p>	<p>Plast</p> <p>20:17. Senast år 2024 avfallsminimera de största plastströmmarna inom kommunala verksamheter, samt genomföra åtgärder i linje med den regionala plaststrategin för Gävleborg, särskilt med fokus på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inför ersättningsbara engångsartiklar i plast • köp produkter tillverkade av återvunnen plast i verksamheter (ex avfallspåsar inom äldreomsorg) • köp produkter som är förpackade i annat material än plast om det finns möjlighet • köp engångs/förbrukningsartiklar av återvinningsbart material.

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer	Åtgärder
 <p>13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.</p>	<p>eller ersätta av återvinningsbart material</p> <p>9. Senast 2025 ska antalet hållbara event öka med 50 % jämfört med 2022 (gäller event som kommunen arrangerar, ger tillstånd alternativt bidrag till)</p>	<p>Kampanjer och event</p> <p>20:18. Senast år 2022 ta fram underlag och riktlinjer för hållbara event i kommunen (event som kommunen arrangerar, samt ger tillstånd alternativt bidrag till).</p>

Strategiskt arbete, gemensamma resurser

Gemensamma Agenda 2030-mål	Åtgärder
 <p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p> <p>12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.</p>	<p>Strategiskt arbete</p> <p>20:19. Senast år 2022 koordinera kretsloppsplanens löpande arbete med kommunens budget- och planeringsprocesser.</p> <p>20:20. Senast år 2021 utse och anordna utbildningar för korridorstödjare.</p> <p>20:21. Senast år 2022 införa korridorstödjare för att underlätta införande av digitala lösningar och källsortering, samt</p>

Gemensamma Agenda 2030-mål	Åtgärder
<div data-bbox="203 276 427 499"> <p>13 BEKÄMPA KLIMAT- FÖRÄNDRINGARNA</p> </div> <p>13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.</p>	<p>stimulera avfallsförebyggande arbete, energibesparande åtgärder med mera.</p> <p>Gemensamma resurser Hälsingland</p> <p>20:22. Senast år 2021 utveckla pågående samarbete inom avfallssektorn</p> <p>20:23. Senast år 2021 initiera samordning av kommunernas gemensamma behov av planering och uppföljning.</p> <p>20:24. Senast år 2024 utreda behov av att tillsätta en kommungemensam avfallscoach i syfte att stödja verksamheter.</p>

Källsortering och materialåtervinning i kommunens verksamheter

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p>	<p>10. Kommunen ska källsortera i all kommunal verksamhet (inklusive bolag) år 2022</p> <p>11. Mängden restavfall från kommunala verksamheter ska minska till 2025 jämfört med 2019 (volym)</p>	<p>20:25. Utöka källsorteringen till att omfatta all kommunal verksamhet (inklusive bolag) år 2022.</p> <p>20:26. Genomför kunskapshöjande aktiviteter om källsortering i verksamheter senast 2022 (sker löpande).</p> <p>20:27. Senast år 2021 ta fram rutiner för uppföljning av hur källsortering fungerar och dess konsekvenser.</p>

Förebygga och återanvända hos hushåll

Många fler invånare och verksamheter överväger och avstår från att köpa nytt. De funderar på behov, att laga och reparera det man har, dela med andra och köpa begagnat som alternativ. Särskilt fokus ligger i planen på kommunikation, att tillvarata goda exempel och ”nudging” (ändra på beteende genom enkelhet att göra rätt) men också på att inspirera och underlätta aktörer att kunna bidra.

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p> <p>12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.</p>	<p>12. Mängden kommunalt avfall², exklusive slam, ska minska till 2025 jämfört med 2019 (kg/person)</p> <p>13. Nöjdhet gällande information om att minska avfallsmängder för lägenhetsboende ska öka med 10 % till 2025 jämfört med 2021 (kundenkät)</p>	<p>Se gemensamma resurser Hälsingland, åtgärd 20:22 och 20:23.</p> <p>20:28. Genomför återkommande kommunikation om vad hushåll kan göra för att förebygga avfall och nyttan med detta.</p> <p>20:29. Senast år 2021 initiera samarbete med flerbostadshusägare om insatser för att minska avfall hos lägenhetsboende. Ansvariga för genomförande och möjliggörande är det kommunala bostadsbolaget i samarbete med och med stöd av det kommunala avfallsbolaget.</p>
 <p>13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av</p>		

² Från 1/8 2020 ändras Svensk lagstiftning i och med att uttrycket kommunalt avfall ersätter termen hushållsavfall (EU:s avfallsdirektiv).

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.		

Källsortering hushållsavfall

Många fler invånare och verksamheter förstår varför källsortering är viktigt och agerar utifrån detta. Särskilt fokus ligger i planen på att utifrån nya förordningar utveckla kompletta och användarvänliga system för källsortering vid bostad för mat- och restavfall, samt förpackningar och returpapper som bidrar till god källsortering. Plast och textilier ska prioriteras högt då de har stor klimatpåverkan (plastanvändning har även negativ miljöpåverkan på vattenmiljöer).

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p>	<p>14. Materialåtervinning av kommunalt avfall (tidigare kallat hushållsavfall) ska överstiga 55 % år 2025</p> <p>15. Restavfall ska minska med 25 % till 2025 jämfört med 2021 (kg/person)</p> <p>16. Mängd förpackningar och returpapper i restavfall ska minska med 20 % till 2025 jämfört 2018, räknat i nyckeltal kg/hushåll*vecka</p> <p>17. Mängd plastförpackningar i restavfall ska minska med 50 % till 2025 jämfört 2018.</p>	<p>Bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper</p> <p>20:30. Senast år 2025 infört bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper enligt gällande förordningar. Producenterna har ansvaret men kommun kan åta sig uppdragsansvar med full kostnadstäckning.</p> <p>Restavfall</p> <p>20:31. Senast 2022 ta fram handlingsplan för bättre källsortering med beaktande av nytt system för fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper, producentansvar, ex textilier samt nya nationella riktlinjer för avfallsterminologi.</p>

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
	<p>18. Mängd matavfall i restavfallet ska understiga 1 kg per hushåll och vecka år 2025</p> <p>19. Nöjdhet kring möjligheter att källsortera i lägenhet ska öka med 10 % till 2025 jämfört med 2021 (kundenkät)</p>	<p>Kommunikation</p> <p>20:32. Genomföra återkommande kommunikation om källsortering med beaktande av omvärldskrav.</p>

Grovavfall från hushåll

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p>	<p>20. Nöjdhet kring enkelhet att lämna grovavfall ska överstiga 75 % år 2025 (kundenkät)</p> <p>21. Samlat omdöme, nöjdhet efter ett besök vid återvinningscentral (ÅVC), ska överstiga 90 % år 2025</p> <p>22. Nöjdhet kring att lämna grovavfall till återanvändning vid återvinningscentral (ÅVC) ska överstiga 85 % år 2025</p>	<p>Enkelhet lämna grovavfall</p> <p>20:33. Under planperioden utreda förutsättningar att öka enkelhet för att lämna grovavfall. Inkluderar behov av självservice vid ÅVC, mobil hämtning, öppettider, budning, digitalisering, logistik på ÅVC.</p> <p>Återanvändning av grovavfall</p> <p>20:34. Fortlöpande utreda förutsättningar öka servicenivå (typer av material, möjlighet lämna) samt samarbetspartners för avsättning/försäljning av material för återbruk.</p>

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
	<p>23. Mängden grovavfall till energiutvinning ska minska med 25 % (kg/person) år 2025 jämfört med år 2019</p> <p>24. Mängden hushållsavfall som deponeras ska minska med 50 % till år 2025 jämfört med 2019.</p>	<p>Materialåtervinning</p> <p>20:35. Fortlöpande optimera antal fraktioner till materialåtervinning.</p>

Farligt avfall

Många fler invånare och verksamheter vet vad som är farligt avfall och hur detta ska hanteras. Fokus ligger i planen på att öka hushållens kunskap om farligt avfall i syfte att förebygga att farligt avfall införskaffas och i andra hand veta hur det ska omhändertas och att det är enkelt att bli av med på rätt sätt.

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.</p>	<p>25. Nöjdhet gällande tillgänglighet att lämna farligt avfall ska överstiga 80 % (villahushåll) år 2025</p> <p>26. Farligt avfall ska ej förekomma i restavfall (mäts via plockanalys) år 2025</p>	<p>Hushållens farliga avfall</p> <p>20:36. Utred fortlöpande möjligheten att utveckla insamlingssystemet för farligt avfall.</p> <p>20:37. Genomför återkommande kommunikation om vad hushåll kan göra för att förebygga farligt avfall och nyttan med detta.</p> <p>Farligt avfall från kommunala verksamheter</p> <p>20:38. Senast 2022 bilda en kommunövergripande arbetsgrupp som bland annat hanterar</p> <ul style="list-style-type: none"> • tillsyn gällande hantering av farligt avfall • information kommunala verksamheter om hantering av farligt avfall • riktlinjer för smittförande avfall • information och kommunikation för att undvika att farliga ämnen spolas ned i avloppet.

Omhändertagande Matavfall

Många fler invånare och verksamheter förstår matavfallets betydelse om matsvinn som resurs och agerar för att resursutnyttjandet optimeras. Särskilt fokus ligger i planen på att säkerställa att alla hushåll källsorterar matavfall och att det läggs i papperspåse för matavfall med mycket hög renhet så att växtnäring och energi kan tillvaratas.

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>7.2 Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen.</p> <p>13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.</p>	<p>27. Matavfall från hushåll, storkök, samlingslokaler och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att 50 % av växtnäringen tas tillvara och 40 % går till energiutvinning år 2025</p> <p>28. Renhet i matavfall ska vara minst 98 % (plockanalys) år 2025</p>	<p>Öka insamling matavfall</p> <p>20:39. Fortlöpande utveckla styrmedel och kommunikation för att öka insamlingen av matavfall.</p> <p>20:40. Säkerställ insamling av matavfall från kommunala verksamheter.</p> <p>Omhänderta matavfall</p> <p>20:41. Insamlad matavfall ska omhändertas på ett sätt som tillvaratar växtnäring och energi till bästa möjliga miljönytta.</p>

Slam, fett och latrin

I planens syfte anges att om möjligt bör strävan vara att slammets näringsämnen återförs till kretsloppet, fettets energi tillvaratas och hantering av latrinkärl fasas ut. I januari 2020 presenterades utredningen ”Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam avfallsplanering”. Den anger bland annat följande;

- Förbud mot spridning av avloppsslam på eller i mark genom totalt spridningsförbud eller spridningsförbud med undantag för hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark.
- Dispens för spridning vid eget omhändertagande av avloppsfraktioner. Vid synnerliga skäl medges också dispens enligt båda alternativen ovan
- Minst 60 procent av den fosfor som finns i det producerade avloppsslammet ska i genomsnitt återvinnas på årsbasis för en VA-huvudman med reningsverk med tillståndsgiven anslutning större än 20 000 pe. Slam användning på åkermark räknas som återvinning av fosfor.
- Ikraftträdande sker successivt med avseende på anläggningsstorlek under en period om 12-15 år, där ett mer skyndsamt genomförande gäller för stora avloppsreningsverk (50 000 pe).
- Förslaget innebär förbud användning av avloppsslam utanför produktiv jordbruksmark (skog, deponi, anläggningsjord).
- Om tidplan går bra så kan föreskrift vara framme 2022.

MÅL SLAM, FETT OCH LATRIN

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>6.3. År 2030 förbättrar vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, eliminera dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och</p>	<p>29. Under planperioden 2021 – 2025 fortlöpande minska antal latrinkärl</p>	<p>Tillsyn</p> <p>20:42. Senast år 2025 ta fram riktlinjer för uppströmsarbete och ansvar och hantering av fettavskiljare (abonnemang), samarbete mellan VA-huvudmän, renhållare, länsstyrelse och miljötillsyn.</p>

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
<p>avsevärt öka återvinningen och säker återanvändning globalt.</p> <div data-bbox="212 419 427 635" style="display: inline-block; vertical-align: top;"> </div> <p>12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.</p>		<p>Slammets omhändertagande</p> <p>20:43. Senast år 2025 prioritera och besluta om vägval för slammets omhändertagande samt åtgärdsförslag för genomförande. Koordinering måste ske med kommunens VA-plan.</p> <p>20:44. Hantering av latrinkärl ska minska via styrmedel, årlig riktad information och kampanjer.</p> <p>Fettavskiljarslam</p> <p>20:45. Senast år 2024 inventera mängder och potential samt insamlings- och avsättningsmöjligheter. Ta fram riktlinjer för ansvar och certifiering.</p>

Nedskräpning

Många fler invånare och verksamheter förstår att nedskräpning är ett stort globalt miljöproblem som också påverkar vår vardag och vill bidra till att minska detta problem. Särskilt fokus föreslås ligga på åtgärder för att minska nedskräpning av plast, nedskräpning vid återvinningsstationer och underlätta rätt beteende i offentliga miljöer.

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
<div data-bbox="203 427 421 643"> </div> <p data-bbox="432 427 656 842">11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.</p> <div data-bbox="203 874 421 1090"> </div> <p data-bbox="432 874 656 1289">14.1 Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.</p>	<p data-bbox="678 427 1178 587">30. Deltagandet i Håll Sverige Rents skräpplockardagar ska öka med 25 % till 2025 jämfört med år 2019</p> <p data-bbox="678 611 1178 770">31. Senast år 2024 ska skräpföremål minska jämfört med basår 2021 (skräpmätning utvecklad av Håll Sverige Rent och SCB)</p> <p data-bbox="678 794 1178 1042">32. Alla kommunala verksamheter ska vara kranmärkta senast år 2025 (hållbarhetsmärkning för verksamheter som väljer kranvatten istället för förpackat vatten)</p> <p data-bbox="678 1066 1178 1185">33. Grön flagg - öka andelen certifierade skolor och förskolor till år 2025 jämfört med 2019</p>	<p data-bbox="1200 427 2022 547">20:46. Ta fram en lokal strategi för nedskräpning och skadegörelse som omfattar utformning och placering av kärl, sensorer mm.</p> <p data-bbox="1200 571 2022 730">20:47. Utveckla det kommungemensamma samarbetet för att hantera nedskräpning inklusive gemensamma kommunikationsinsatser (miljötillsyn, gata/park, bostadsbolag).</p> <p data-bbox="1200 754 2022 834">20:48. Senast år 2021 ansöka om medlemskap i Håll Sverige Rent.</p> <p data-bbox="1200 858 2022 930">20:49. Genomföra årliga skräpplockardagar enligt Håll Sverige Rents koncept.</p> <p data-bbox="1200 954 2022 1034">20:50. Genomför skräpmätning minst två gånger under planperioden (2021, 2024).</p> <p data-bbox="1200 1058 2022 1137">20:51. Senast år 2021 verka för att antalet förskolor och skolor som arbetar med konceptet Grön flagg ökar.</p> <p data-bbox="1200 1161 2022 1281">20:52. Senast år 2025 implementera digitala lösningar för att mäta och följa upp nedskräpning och avfallshantering i offentliga miljöer.</p> <p data-bbox="1200 1305 2022 1377">20:53. Utred behov av regional arbetsgrupp i Hälsingland och ta fram kampanjplan för 2021 - 2025</p>

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
		<p>gällande arbete för minskad nedskräpning (samarbete med Håll Sverige Rent, fastighetsägare m fl).</p> <p>20:54. Utveckla källsortering i utemiljöer (naturområden som Bolleberget, lekparker, skolgårdar, badplatser, idrotts- och fritidsanläggningar).</p> <p>20:55. Verka för kunskapsuppbyggnad och samarbete mellan förvaltningar kring åtgärder för att minska läckage av plast till dagvatten.</p>

Nedlagda deponier

MÅL NEDLAGDA DEPONIER

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
<p>3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE</p> <p>3.9. År 2030 minskar antalet dödsfall och sjukdomar till följd av farliga kemikalier och luft-, vatten- och markföroreningar och föroreningar.</p>	<p>34. År 2030 ska minst 3 nedlagda deponier i riskklass 1 eller 2 vara åtgärdade</p> <p>35. Senast år 2025 ska alla nedlagda kommunala deponier med riskklass 1 och 2 ska vara undersökta enligt MIFO 2 och behov av åtgärder fastställda. En åtgärdsplan ska tas fram inklusive ansvar och finansiering</p>	<p>20:57. Senast år 2021 uppdatera Länsstyrelsens MIFO-Lista över Hälsinglands nedlagda deponier.</p> <p>20:58. Nedlagda deponier i riskklass 2 (Norrborn, Rudtjärn och Vallsta), samt deponin i Eriknäsbo, ska undersökas årligen enligt fastställt kontrollprogram.</p> <p>20:59. Vid behov ska åtgärder utföras för att minska eventuella miljöbelastningar på vattendrag/recipienter.</p>
<p>6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA</p> <p>6.3. År 2030 förbättrar vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, eliminera dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och</p>		

Näringsliv och samhälle

Planen ska inkludera näringsliv där kommunen har rådighet. Särskilt fokus läggs på åtgärder för att initiera och stötta insatser kring byggavfall och att skapa affärsmöjligheter kring cirkulär ekonomi.

MÅL NÄRINGS LIV

Gemensamma Agenda 2030-mål	Indikatorer (utvärdering mål)	Åtgärder
 <p>12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.</p>	<p>36. Senast år 2021 har kommunen en upphandlingspolicy eller motsvarande som stödjer minskat byggavfall</p> <p>37. Senast år 2021 ska avfallshantering ingå som en naturlig del i miljötillsynen utifrån miljöbalken, bland annat avseende byggavfall</p> <p>38. Senast år 2021 ska det näringslivspolitiska programmet genomföras i linje med kretsloppsplanen</p> <p>39. Senast år 2021 ska detaljplanplanering och bygglovshantering göras i linje med mål i kretsloppsplanen där 100 % av detaljplanerna och byggloven ses över utifrån avfallshandlingens synvinkel</p>	<p>Samhällsplanering</p> <p>20:60. Senast år 2021 ta fram/uppdatera rutiner för att säkerställa att detaljplaner och bygglov hanteras utifrån avfallshandlingens synvinkel.</p> <p>Byggavfall</p> <p>20:61. Senast år 2021 initiera samarbete kring förebyggande och återanvändning av byggavfall (näringslivskontor, Region Gävleborg, Länsstyrelsen, försäkringsbolag, byggföretag, arbetsmarknadsenheten m fl).</p> <p>Näringsliv</p> <p>20:62. Senast år 2025 koordinera arbetet för en cirkulär och biobaserad ekonomi utifrån det näringslivspolitiska programmet med kretsloppsplanens mål.</p> <p>20:63. Näringslivskontoret strävar efter att öppna vägar för cirkulärt affärsutvecklande.</p>

Kommunikation och teman

Nedan anges förslag till teman och inriktningar för kommunikationsinsatser under planperioden.

År	Teman	Kommentar
2021	Avfallsminimering	Upphandling Matsvinn IT Möbler
2022	Flerbostadshus	Avfallsminimering Källsortering Textilier Hållbar konsumtion
2023	Källsortering	Bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper ska hanteras enligt ny förordning
2025	Näringsliv	Byggavfall Cirkulära affärsmodeller
2025	Farligt avfall	Farligt avfall hushåll Farligt avfall kommunala verksamheter med påverkan restavfall
2021-2025	Hållbar plastanvändning och nedskräpning	År 2021 ska kampanjplan tas fram för perioden 2021 – 2025 utifrån kretsloppsplan

Uppföljning och revidering

Uppföljning och ansvar

Mål och indikatorer är till stor del desamma för kommunerna i Hälsingland utom för några kommunspecifika mål och indikatorer. Åtgärderna är i stort sett samma men det finns även helt lokala åtgärder. Vissa åtgärder är också gemensamma för alla Gävleborgs kommuner även om de formuleras olika.

Åtgärderna kan ändras under planperioden i syfte att bättre kunna uppnå mål och indikatorer. Syftet med en gemensam uppföljning är att kunna skapa samordning och styrka i genomförande och uppföljning av planerna. Ett ansvar som ligger på kommunens miljöstrateg och Borabs renhållningschef.

I samband med beslut om kretsloppsplan ska också förslag på lokal kretsloppsplanegrupp beslutas inklusive gruppens ansvar och mandat. Den bör innehå en eller två samordnare med deltagare från kommunens berörda verksamheter. Denna grupp har ansvaret för att kretsloppsplanen planeras, genomförs och följs upp på kommunnivå. I samband med detta beslut ska också den politiska förankringen under planperioden anges.

De lokala samordnarna föreslås ingå i en regional kretsloppsgrupp Hälsingland med syfte att koordinera löpande planering och uppföljning samt behov av nya regionala nätverk gällande avsnitt;

- Förebygga och återanvända i kommunens verksamheter
- Källsortering i kommunens verksamheter
- Slam, fett och latrin
- Nedskräpning
- Nedlagda deponier
- Näringsliv och samhälle

Avfall Hälsingland, nätverket mellan renhållarna, kommer ansvara för att koordinera planering och uppföljning inom;

- Förebygga och återanvända hos hushåll
- Källsortering hushållsavfall
- Grovavfall från hushåll
- Farligt avfall från hushåll
- Omhändertagande av matavfall

Revidering

Kretsloppsplanen ska aktualitetsprövas senast den 31 dec 2024. Kommunstyrelsen är ansvarig för att aktualitetsprövningen genomförs. Aktualitetsprövningen ska omfatta aktualiteten av satta mål, indikatorer, aktiviteter. Aktualitetsprövningen ska ske i samråd med samtliga berörda nämnder och bolag.